

Μετανάστευση - μεταναστευτική πορνεία - trafficking: η νομοθεσία στην υπηρεσία των δουλεμπόρων

του Κώστα Παπαδάκη

Κυρίες και κύριοι,

Ο αρχικός υπότιτλος «Υπάρχουσα νομοθεσία : Νέοι νόμοι περί μετανάστευσης και πορνείας και η σχέση τους με τα ανθρώπινα δικαιώματα» που οι οργανωτές της ημερίδας ανέγραψαν ως θέμα της εισήγησής μου δεν ανταποκρίνεται δυστυχώς στην πραγματικότητα κατά το μέρος που αναφέρεται σε **νέους νόμους ως προς τη μετανάστευση και την πορνεία**, διότι νόμοι νέοι περί αυτών δεν υπάρχουν.

Προφανώς η αναφορά περί νέων νόμων εξέφραζε τον ευσεβή πόθο των οργανωτών ότι κάποιο νομοσχέδιο του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, που πράγματι επιχειρεί τροποποιήσεις στις υπάρχουσες διατάξεις περί πορνείας, θα είχε θεσπιστεί και θα είχε καταστεί νόμος μέχρι τη σημερινή διοργάνωση, όμως δεν έχει επακολουθήσει ψήφισή του.

Όσο για τη μετανάστευση, ο νόμος **2910/2.5.2001** είναι πράγματι νέος σχετικά, όμως οι διατάξεις του ρυθμίζουν συνολικά τα θέματα της εισόδου, παραμονής, εργασίας, απελάσεων και άλλων ρυθμίσεων για αλλοδαπούς στην Ελλάδα, δεν υπεισέρχεται όμως σε ζητήματα μεταναστευτικής πορνείας και συνεπώς ο σχολιασμός του, όσο ενδιαφέρον και αν παρουσιάζει, μάλλον βρίσκεται έξω από τα όρια του σημερινού μας θέματος.

Ωστόσο καθόλου δεν στερείται ενδιαφέροντος η παρουσίαση, ο σχολιασμός και η αξιολόγηση των ισχυουσών διατάξεων κατ αρχήν για την πορνεία γενικά, χωρίς διάκριση ανάμεσα σε εγχώρια και μεταναστευτική ή εισαγόμενη, για να δούμε με ποιο τρόπο ο Έλληνας νομοθέτης αντιμετωπίζει την πορνεία και κυρίως την κατά διαφόρους τρόπους προώθηση και εκμετάλλευσή της. Και στη συνέχεια για να ιχνηλατήσουμε τις απαιτούμενες μεταβολές, καθώς και το εάν το νομοσχέδιο που τις επιχειρεί βρίσκεται σε σωστή κατεύθυνση.

Οι ρυθμίσεις της ισχύουσας νομοθεσίας σχετικά με την πορνεία διέπονται σήμερα από τα εξής βασικά νομοθετήματα :

α) Το 19^ο κεφάλαιο του Ποινικού Κώδικα (άρθρα **336** έως και **353**), υπό τον τίτλο «*Εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής*»

Σημαντικότερες διατάξεις του αναφορικά με την πορνεία και την οικονομική της εκμετάλλευση είναι εκείνες του άρθρου 348 (διευκόλυνση ακολασίας άλλων) 349 (μαστροπεία), 350 (εκμετάλλευση πόρνης) και 351(σωματεμπορία), στις οποίες θα αναφερθώ αναλυτικά παρακάτω.

β) Ο νόμος **2734/1999**, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει μετά το ν. **2839/2000** με τον τίτλο «*Εκδιδόμενα με αμοιβή πρόσωπα*» Με το νόμο αυτό, καθώς και με διάφορες Υπουργικές αποφάσεις που έχουν εκδοθεί κατ εξουσιοδότησή του ρυθμίζονται κυρίως οι προϋποθέσεις για την έκδοση, λειτουργία οίκων ανοχής, τρόπο ιατρικού ελέγχου των εκδιδομένων και οργανωτικά

ζητήματα.

Μεταξύ άλλων, επαναλαμβάνοντας τη ρύθμιση του προγενέστερου νόμου **1193/1981, ποινικοποιεί την πορνεία στους δρόμους** με τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 4, σύμφωνα με την οποία «Τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών μηνών όποιος δημοσία παρενοχλεί το κοινό, προκαλώντας αυτό σε σαρκική συνάφεια με άσεμνες κινήσεις, στάσεις, φράσεις ή κινήσεις».

Αλλά ας ασχοληθούμε με τις διατάξεις του ποινικού κώδικα. Το μέτρο της αναλογίας των προβλεπόμενων ποινών προς την κοινωνική απαξία της πράξης μας το δίνει κατά τη γνώμη μου η σύγκριση με τις προβλεπόμενες ποινές για αδικήματα των οποίων ο βασικός πυρήνας ταυτίζεται με αυτόν των διατάξεων που θα σχολιάσω ή και με άλλων, υποδεέστερης κοινωνικής απαξίας.

1. Μαστροπεία :

Σύμφωνα με το άρθρο **349 Π.Κ.** «1. Οποιος για να εξυπηρετήσει ακολασία άλλων προάγει στην πορνεία ή εξωθεί στη διαφθορά ανήλικα πρόσωπα ή υποθάλπει η διευκολύνει την πορνεία ή τη διαφθορά των ανηλικών τιμωρείται με φυλάκιση εννέα μηνών μέχρι τριών ετών και με χρηματική ποινή, εάν δεν υπάρχει περίπτωση να τιμωρηθεί για βαρύτερη αξιόποινη πράξη».

2. Η ποινή επιτείνεται σε φυλάκιση ενός έτους και σε χρηματική ποινή αν το έγκλημα τελέστηκε : α) εναντίον προσώπου νεώτερου από δεκαέξι χρόνων β) με απατηλά μέσα γ) από τον ανιόντα συγγενή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας η από θετό γονέα, σύζυγο, επίτροπο ή άλλον στον οποίον έχουν εμπιστευθεί τον ανήλικο για ανατροφή, διδασκαλία, επίβλεψη ή φύλαξη, έστω και προσωρινή.

3. Οποιος κατ επάγγελμα ή από κερδοσκοπία προάγει στην πορνεία γυναίκες τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δεκαοκτώ μηνών και με χρηματική ποινή».

Παρατηρήσεις : α. Ακόμη και στη διακεκριμένη, δηλαδή τη βαρύτερη μορφή της η μαστροπεία (παρ. 2, 3) διώκεται σε **βαθμό πλημμελήματος**. Μάλιστα μόνο σε μία περίπτωση, εκείνη της παραγράφου («**κατ επάγγελμα ή από κερδοσκοπία**», **λές και θα μπορούσε να υπάρχει και άλλο κίνητρο**) είναι δυνατή η επιβολή του μέγιστου ορίου της ποινής φυλάκισης (για τους μη νομικούς επισημαίνω ότι όταν δεν προβλέπεται ανώτατο όριο φυλάκισης, αυτή μπορεί να φθάσει μέχρι τα πέντε χρόνια και βεβαίως όταν προβλέπεται, το ανώτατο προβλεπόμενο όριο είναι πάντα χαμηλότερο από τα πέντε χρόνια, αλλιώς δεν έχει λόγο θέσπισης).

β. Η ύπαρξη της ρύθμισης αυτής κατ ουσίαν **χαϊδεύει τους μαστροπούς ανηλικών** τιμωρώντας τους με ποινή εννέα μηνών - τριών ετών, όταν για παράδειγμα η κατάχρηση ανηλικού σε ασέλγεια, που είναι έγκλημα στιγμασιοϋ (Π.Κ. 342) τιμωρείται με ποινή τουλάχιστον ενός (άρα μέχρι και πέντε ετών).

Ενώ εκείνος που εξωθεί στην πορνεία το παιδί του τιμωρείται με φυλάκιση ενός έτους !!!

γ. Πρέπει ακόμη να σημειωθεί ότι η κρατούσα νομολογία δέχεται ότι το αδίκημα της μαστροπείας δεν στοιχειοθετείται όταν το εξωθούμενο πρόσωπο έχει εκπορνευθεί και στο παρελθόν και κατατάσσει την εξώθηση αυτών των προσώπων στο αδίκημα της **διευκόλυνσης ακολασίας άλλων (Π.Κ. 348)**, η οποία τιμωρείται ακόμη ελαφρύτερα, με φυλάκιση μέχρι ενός έτους.

2. Σωματεμπορία :

□ Σύμφωνα με το άρθρο **351 Π.Κ. παρ. 1** «*Οποιος για να εξυπηρετήσει την ακολασία άλλων : α) προσλαμβάνει ή παρασύρει , έστω και με τη συναίνεσή της, ανήλικη γυναίκα με σκοπό την πορνεία β) με τη βία, με απατηλά μέσα, με απειλές, με επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας ή με κάθε άλλο εξαναγκαστικό μέσο προσλαμβάνει ή παρασύρει ενήλικη γυναίκα με σκοπό την πορνεία γ) με τα προαναφερόμενα μέσα κατακρατεί παρά τη θέλησή της σε οίκο ανοχής μία γυναίκα ή την εξαναγκάζει να παραδοθεί σε πορνεία τιμωρείται με φυλάκιση ενός έτους μέχρι τριών ετών και με χρηματική ποινή, αν δεν συντρέχει περίπτωση βαρύτερης αξιόποινης πράξης*

2. Το πιο πάνω όριο φυλάκισης επιτείνεται έως πέντε έτη, αν το έγκλημα το διέπραξε ένα από τα πρόσωπα του άρθρου 349 παρ. 2 στοιχ. γ (δηλαδή αν έχει διαπραχθεί από τον ανιόντα συγγενή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας η από θετό γονέα, σύζυγο, επίτροπο ή άλλον στον οποίο έχουν εμπιστευθεί τον ανήλικο για ανατροφή, διδασκαλία, επίβλεψη ή φύλαξη, έστω και προσωρινή).

Παρατηρήσεις : Εδώ τα πράγματα είναι τραγικά.

α) Αδίκημα, το οποίο συγκεντρώνει όλα τα πραγματικά στοιχεία του **δουλεμπορίου** (και αναφέρομαι στις περιπτώσεις των εδαφίων β και γ της πρώτης παραγράφου, δηλαδή τον βίαιο εξαναγκασμό σε πορνεία και τη βίαιη κατακράτηση και εκπόρνευση σε οίκο ανοχής) αντί να αντιμετωπίζεται ως κακούργημα και να τιμωρείται με κάθειρξη (πάλι για τους μη νομικούς : κάθειρξη σημαίνει στέρηση ελευθερίας τουλάχιστον για πέντε και μέχρι είκοσι χρόνια), τιμωρείται ως πλημμέλημα και μάλιστα με μέγιστο όριο ποινής εντός των ορίων εξαγοράς.

Τι περισσότερο αλήθεια κάνει ένας δουλέμπορος, που τιμωρείται με κάθειρξη **Π.Κ. 323 παρ. 2 (ορισμός του δουλεμπορίου)** : «*Το εμπόριο δούλων περιλαμβάνει κάθε πράξη σύλληψης, απόκτησης και διάθεσης ενός ατόμου, η οποία σκοπεύει να το κάνει δούλο, κάθε πράξη απόκτησης δούλου με σκοπό τη μεταπώληση η την ανταλλαγή του, την πράξη της παραχώρησης με πώληση η την ανταλλαγή αποκτημένου δούλου και γενικά κάθε πράξη εμπορίου η μεταφοράς δούλων.*»

Ο καθένας μπορεί να κρίνει εάν όχι μόνο στη σύγχρονη μεταναστευτική πορνεία, αλλά ακόμη και στην εγχώρια παραδοσιακή, οι πράξεις που προανέφερα και προβλέπονται στο άρθρο περί σωματεμπορίας συνιστούν ή όχι εμπόριο δούλων και εάν ναι, τότε τίθεται το μέγα ερώτημα γιατί ο νομοθέτης τις αποσπά από την υπαγωγή στην κακουργηματική διάταξη περί δουλεμπορίου και τις καθιστά προνομιούχες ως προς την οινική αντιμετώπιση.

β) Όπως ακόμη τίθεται το ερώτημα **γιατί όλες αυτές οι πράξεις, όταν τουλάχιστον ενέχουν το στοιχείο της βίας δεν αντιμετωπίζονται ως εγκλήματα κατά της προσωπικής ελευθερίας, έννομο αγαθό που θεωρείται πρώτιστο μεταξύ αυτών που προστατεύονται ποινικά, αφού κυρίως αυτήν βλάπτουν, όπως π.χ. τα αδικήματα της αρπαγής, εμπορίου δούλων, αρπαγής ανηλίκων, παράνομης κατακράτησης, απαγωγής, παράνομης βίας κλπ, αλλά εντάσσονται στην προφανώς υποδεέστερης σημασίας κατηγορία αδικημάτων με τον χαρακτηρισμό «Εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής»**

γ) Σύμφωνα με το άρθρο **325 Π.Κ.** «*Οποιος με πρόθεση κρατεί άλλον χωρίς την θέλησή του η του στερεί με άλλον τρόπο την ελευθερία της κίνησής του τιμωρείται με φυλάκιση και αν η*

κατακράτηση διήρκεσε μακρό χρονικό διάστημα, με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών».

Αυτό είναι το αδίκημα της **παράνομης κατακράτησης**, το οποίο μάλιστα τελείται χωρίς την άσκηση βίας και τιμωρείται όπως ακούσατε με φυλάκιση δύο ετών (**άρα μέχρι και πέντε**) αν η κατακράτηση διήρκεσε μακρύ χρονικό διάστημα.

Συγκρίνατε την ποινή αυτή με την ποινή **ενός έτους μέχρι τριών ετών** που προβλέπεται για όποιον χρησιμοποιώντας βία **όχι μόνο κατακρατεί παρά τη θέλησή της σε οίκο ανοχής μία γυναίκα αλλά και την εξαναγκάζει να εκπορνεύεται.**

3. Γενικές παρατηρήσεις Τέλος, είναι γνωστό σε όλους σας, νομικούς και μη ότι βαρύτερες ποινές από ότι στα σχολιαζόμενα άρθρα προβλέπονται και συχνά επιβάλλονται και εκτελούνται για αδικήματα όπως οφειλές σε Ασφαλιστικά ταμεία ή στο Δημόσιο, έκδοση ακάλυπτων επιταγών κλπ. Και ο πληθυσμός των φυλακών έχει μεγαλύτερη πληθώρα τέτοιου είδους «εγκληματιών», που μάλιστα συχνά αδυνατούν να εξαγοράσουν τις ποινές τους, σε αντίθεση φυσικά με τους μαστροπούς και τους σωματέμπορους που κατά τεκμήριο δύνανται και των οποίων οι προβλεπόμενες ποινές, ακόμη και οι κατά περίπτωση ανώτατες είναι πάντα σχεδόν εξαγοράσιμες.

Εξ άλλου είναι φρικτό να διαπιστώνει κανείς ότι μόλις το 1999, με το νόμο 2734/1999 απαγορεύθηκε για πρώτη φορά σε μαστροπούς και σωματέμπορους να λειτουργούν οίκους ανοχής, ενώ μέχρι τότε ο προϊσχύσας νόμος (1193/1991) άφηνε το θέμα του καθορισμού των σχετικών προϋποθέσεων εν λευκώ σε Υπουργικές αποφάσεις των Υπουργείων Δημόσιας Τάξης και Υγείας.

Συμπερασματικά, όσο και αν ακούγεται βαρύ, πιστεύω ακράδαντα ότι η υπάρχουσα νομοθεσία προστατεύει τη μαστροπεία και τη σωματεμπορία.

3. Το νομοσχέδιο

□ □ Τις αυτονόητες αυτές αντιφάσεις και αναγκαιότητες έρχεται να αντιμετωπίσει το νομοσχέδιο, για το οποίο μίλησα πριν.

Καθιστά επιτέλους κακουργηματικές τις πράξεις της κατάχρησης ανηλίκων σε ασέλγεια (βλ. βιασμό), τροποποιώντας το άρθρο 342, □ ποινικοποιεί σε βαθμό πλημμελήματος (τιμ. με φυλάκιση) τις ροζ αγγελίες, μόνο όμως όταν πρόκειται για ανήλικους, καθιστά κακουργηματική την πράξη της μαστροπείας (Π.Κ. 349) και μάλιστα με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών όταν τελέστηκε κατά προσώπου νεωτέρου των 16 ετών, από συγγενή κλπ, καθώς και τη σωματεμπορία, με τις ίδιες κλιμακώσεις.

Στη διάταξη του νομοσχεδίου περί σωματεμπορίας περιλαμβάνεται και η περίπτωση κατά την οποία η πράξη συνδέεται με την **παράνομη είσοδο, παραμονή ή έξοδο του παθόντος από τη χώρα** (εκμετάλλευση μεταναστευτικής πορνείας) μεταξύ των διακεκριμένων μορφών του αδικήματος, που τιμωρείται με **κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.**

Αντιμετωπίζεται συνεπώς για πρώτη φορά η μεταναστευτική πορνεία, μου γεννάται όμως το ερώτημα γιατί ο σωματέμπορος που έχει τη δυνατότητα να εισάγει με άδεια παραμονής (π.χ. ως

καλλιτέχνηδα, άρα όχι παράνομα) το θύμα του στη χώρα πρέπει να τυγχάνει επιεικέστερης αντιμετώπισης καθώς επίσης και γιατί δεν προβλέπονται **ποινές συνέργειας** για αστυνομικούς και υπαλλήλους, οι οποίοι διευκολύνουν αυτές τις νομιμοποιήσεις ώστε να προσεγγισθεί και η πανθομολογούμενη διαφθορά

Και ακόμη γιατί δεν προβλέπεται καμμία έστω και στοιχειώδης κύρωση **κατά των «πελατών»**, που γνωρίζουν ότι απολαμβάνουν επι πληρωμή σεξουαλικές υπηρεσίες από θύματα σωματεμπορίας ή ακόμη χειρότερα δουλείας

Επίσης, στα υπέρ του νομοσχεδίου είναι ότι επιχειρεί έστω και δειλά κάποια ρύθμιση **κοινωνικής επανένταξης** των θυμάτων της μεταναστατικής πορνείας.

Πράγματι προβλέπεται το στοιχειώδες : Η αναστολή απέλασης με διάταξη του εισαγγελέα (βλ. και άρθρο 44 παρ. 7 ν. 2910/2001) μέχρι την αμετάκλητη ποινική καταδίκη των υπαιτίων ή η αναστολή επαναπατριsmού με απόφαση του Γ.Γ. της περιφέρειας και η δυνατότητα αρωγής, περίθαλψης, φιλοξενίας και ψυχολογικής υποστήριξης των θυμάτων.

Όσο και αν η πρόσφατη μεταχείριση των λαθρομεταναστών του Αφγανιστάν από το ελληνικό κράτος ελάχιστα με πείθει για την ειλικρίνεια των προθέσεων του, οι παραπάνω προτεραιότητες είναι αναμφισβήτητα θετικές.

Και ας μου επιτραπεί να προσθέσω από ιδιαίτερο χρέος ως νομικός άλλη μία : **Νομική συνδρομή (legal aid)**, που κάποτε πρέπει να νομοθετηθεί και να τύχει εφαρμογής σε αυτόν τον τόπο. Διότι **κράτος πρόνοιας** (για όσους εξακολουθούν να πιστεύουν σε αυτό μετά τις νεοφιλελεύθερες και εκσυγχρονιστικές επιδρομές) σημαίνει, όσο και αν αυτό στη χώρα μας επαφίεται ακόμη στη φιλοτιμία ορισμένων δικηγόρων, **δωρεάν πρόσβαση στη δικαιοσύνη** , όπως θα λέγαμε δωρεάν υγεία και δωρεάν παιδεία.

4. Η σκυτάλη στην κοινωνία

Είναι όμως καιρός, εκτός από το νομοθέτη, να πάρει τον λόγο η κοινωνία.

Κοινός τόπος νομικών και μη είναι ότι καμμία ποινικοποίηση, όσο αυστηρή και αν είναι, όσο και αν αντιστοιχηθεί στην πραγματική αναλογία ποινής και απαξίας,□ δεν έχει τη δύναμη να λύσει κοινωνικά προβλήματα.

Η ελληνική κοινωνία, «συντηρητική» και «προοδευτική» δεν στερείται ευθυνών για τη συντήρηση του φαινομένου.

Είναι δυσθεώρητο μέγεθος ο αριθμός του **1.200.000** Ελληνικών αρσενικών (σχεδόν το μισό του ενεργού σεξουαλικά πληθυσμού), που ακούστηκε από πρόσφατη και έγκυρη τηλεοπτική εκπομπή, και με ενδιαφέρον βλέπω μεταξύ των επόμενων ομιλητών βασικό της συντελεστή για να επιβεβαιώσει την εκτίμηση) που έχει έλθει σεξουαλική επαφή μόνο το 2001 με θύματα μεταναστευτικής πορνείας.

Η «ζήτηση» αυτή, εάν η στατιστική είναι ακριβής, δείχνει πόσο ισχυρά συμφέροντα συγκροτούν την

ιδιόρρυθμη αυτή αγορά και πόσο δύσκολη θα είναι η καταστολή τους.

Δείχνει όμως και κάτι άλλο, ακόμη χειρότερο, και ας μην κρυβόμαστε, ότι κάτι δεν πάει καλά στις ανθρώπινες σχέσεις, στη σεξουαλικότητα, στις οικογένειες. Και είναι θέμα πολύ σοβαρό για να το συζητούν μόνον οι ψυχαναλυτές, οι ψυχολόγοι, οι σεξολόγοι ή έστω οι οποιοδήποτε επαΐοντες.

Οφείλει η κοινωνία να ευαισθητοποιηθεί και να αναζητήσει τα στοιχεία της **πρόληψης** που σταδιακά θα καταστήσουν άνευ αντικειμένου την καταστολή.

Και ακόμα οφείλει να αντικαταστήσει την υποκρισία και τον ρατσισμό της με την αλληλεγγύη και την επανένταξη των θυμάτων της πορνείας. Ωστόσο τα λόγια δεν φθάνουν αν μια ολόκληρη καθημερινή νοοτροπία και πρακτική από την κορυφή μέχρι τη βάση δεν αλλάξει.

Θυμάστε ίσως κάποιοι παλιότεροι ότι πριν δέκα χρόνια ο εκλιπών τότε πρόεδρος του Ελληνικού Κοινοβουλίου Γιάννης Αλευράς προσέλαβε ως καθαρίστρια στη Βουλή μία πρόην πόρνη. Βουλευτές της αντιπολίτευσης (και όχι μόνο) δημιούργησαν σκάνδαλο και για πολλές ημέρες το θέμα ήταν πρωτοσέλιδο στον τύπο.

Εύχομαι η εποχή που μία τέτοια είδηση δεν θα αποτελεί πλέον σκάνδαλο να μην είναι πολύ μακριά.

Σας ευχαριστώ.□□□

Αθήνα, 26.1.2002□